

PLATFORM APPÈL KERK EN ISRAËL

om stem te geven aan de kerkelijke opdracht tot onopgeefbare verbondenheid.

Postbus 120,
8260 AC Kampen
www.appelkerkenisrael.nl

Oktober/november 2011

Inleiding en welkom

Het is ons een genoegen u opnieuw een Nieuwsbrief aan te bieden van het Platform Appèl Kerk en Israël. In het bijzonder heten we in de lezerskring welkom de vele nieuwe sympathisanten die zich in de laatste maanden achter onze doelstelling hebben geschaard. Die doelstelling is nog altijd 'Vanuit het grondvlak van de Protestantse Kerk in Nederland gestalte te geven aan de kerkelijke opdracht tot onopgeefbare verbondenheid met Israël. Wij willen dat doen op een slagvaardige manier en in overeenstemming met de verwoording van deze opdracht in met name artikel 1 van Kerkorde in de PKN. Zulks zo lang en voor zover deze opdracht (nog) niet door de Protestantse Raad voor Kerk en Israël wordt vervuld.'

Actie

Het Platform Appèl Kerk en Israël heeft de laatste tijd behoorlijk aan de weg getimmerd en de naamsbekendheid in protestants Nederland is zeker toegenomen. De actieradius van het Platform is ook uitgebreid en we zijn dankbaar dat steeds meer voorgangers en leden van de PKN laten weten in te stemmen met onze opvatting dat het beleid van de PKN ten aanzien van Israël niet spoort met wat in de Kerkorde wordt beleden. In een poging daar verandering in te brengen, is er op 19 september jl een actie gestart om handtekeningen van voorgangers en leden van de gemeenten in de PKN te verzamelen ter ondersteuning van een Manifest dat we naar we hopen eind van dit jaar kunnen aanbieden aan het moderamen van de Synode. Elders in deze brief treft u de tekst van het Manifest. Deze route is uiteindelijk gekozen, omdat pogingen om via de kerkelijke weg iets te bereiken zijn mislukt. De actie is als het ware een cri de coeur. Voorwaarde om het Manifest aan te bieden is wel, dat er een behoorlijk aantal handtekeningen wordt verzameld. We roepen uw hulp in om leden van de PKN in uw gezin, familie en gemeente op te wekken ook mee te doen. Elke lid van de PKN mag stemmen. De actie loopt tot 1 december a.s. Formulieren voor de handtekening kunnen worden aangevraagd bij info@appelkerkenisrael.nl of door te bellen naar 06-518.30.897.

Het vernieuwde Appèl

Op de laatste studiedag zijn we van start gegaan met het Appèl in nieuwe vorm. Wat houdt dat in?

1. Inhoudelijk is er niets veranderd. We proberen nog steeds kerkbreed een platform te zijn waar stem en tegenstem kunnen klinken over de plaats van Israël in de christelijke theologie. Zie hiervoor ook de inleiding die ds Bart Gijsbertsen hield bij de aanvang van de op 19 september jl in Nijkerk gehouden studiedag.
2. Als Appèl willen we wel veel meer gaan betekenen voor de Kerk-en-Israël-commissies in het land. We willen hen metterdaad gaan helpen door informatie en door literatuur ter beschikking te stellen, te meer nu de Protestantse Raad heeft laten weten aan die vraag uit het land niet te kunnen voldoen. Met het oog daarop zijn we begonnen ons Platform (bestuur) uit te breiden zodat we dit organisatorisch aan kunnen.
3. Tenslotte willen we veel uitdrukkelijker bij Synode en Moderamen van de Protestantse Kerk appelleren aan de Kerkorde-artikelen betreffende de verhouding van Kerk en Israël en de bestrijding van antisemitisme. Dat vinden we nodig omdat we sterk de indruk hebben dat de politieke agenda en de actualiteit de theologische doordenking blokkeren. Sterker: velen weten niet eens wat die theologische agenda inhoudt.

U kunt van ons dus nog steeds studiedagen verwachten zoals we die altijd hebben gehouden. De studiedag te Nijkerk blijkt overigens voor sommigen verwarrend te zijn geweest, omdat de agenda van Israël-Beraad en Appèl daar door elkaar heen liepen. Het Appèl heeft door een samenloop van omstandigheden het Israël-Beraad op die studiedag een podium gegeven. De belangrijkste: we steunen in principe iedereen die serieus mee zoekt naar de plaats van het volk Israël in onze belijdenisgeschriften. Dat is en blijft onze theologische agenda.

Verslag Studiedag Nijkerk

De jaarlijkse studiedag van het landelijk platform Appèl en Kerk en Israël vond dit jaar plaats in een bijzondere setting. Meestal kruist een aantal theologen de degenen over de plaats van Israël in de christelijke theologie en verdiepen de deelnemers zich in de Hebreeuwse wortels van zo vertrouwde christelijke woorden en begrippen. Maar op deze studiedag gaf het Appèl 's morgens een podium aan het zogenaamde Israël-Beraad, een groep van verontruste predikanten uit de kringen van Gereformeerde Bond, Confessionele Vereniging en het Evangelisch Werkverband. Zij menen opnieuw de vervangings-theologie opgeld te zien doen en zij wijten dat onder andere aan het beleid van het Moderamen van de Synode van de Protestantse Kerk. Het Moderamen zou namelijk een heel

verkeerd signaal geven door de Palestijnse organisatie Sabeel zo nadrukkelijk te steunen terwijl in de theologie van Sabeel de betekenis van Israël als eerstaangesprokene (eerstgeborene) als achterhaald beschouwd wordt en vervangen is door een universele bevrijdingstheologie. De oproep van het Beraad aan (het Moderamen van) de Synode: neem de Kerkorde serieus die stelt dat we geroepen zijn gestalte te geven aan de onopgeefbaar verbondenheid met Israël. Die oproep ging vergezeld van een open brief en een manifest ('Onopgeefbaar verbonden') waaraan een paar jaar was gewerkt.

In de ochtend legden ds Henk Poot en ds Hette Abma aan de ongeveer 175 aanwezigen uit waarom ze tot deze oproep waren gekomen. Van de aanwezige moderamenleden van de Synode kwam vervolgens de scriba ds Arjan Plaisier met een krachtig antwoord. Zoveel werd ons daarin wel duidelijk: er wordt in onze kerk heel verschillend getheologiseerd over de verhouding van Kerk en Israël en heel verschillend geluisterd naar de Bijbelse landbeloften. Daarbij is lang niet duidelijk of de verschillende opinieleiders elkaar wel echt verstaan. Plaisier ging in zijn reactie niet echt in op wat Abma voor hem naar aanleiding van het manifest Onopgeefbaar Verbonden naar voren had gebracht. Ze spraken in elk geval langs elkaar heen.

U kunt op en via de website van het Appèl (www.appelkerkenisrael.nl) de diverse lezingen terugvinden.

Vervolgens overhandigde het Appèl aan de scriba een Bulletin van het Simon Wiesenthal Instituut (ook te vinden op de genoemde website). De inhoud daarvan was uiterst actueel, omdat het ook de huidige politiek van Obama verklaart ten opzichte van Abbas en zijn vraag om een zelfstandige staat.

Daarna kwam het Appèl met een nieuwe profilering.

Door het bestuur uit te breiden hoopt het Platform Appèl Kerk en Israël in de komende jaren meer voor de kerk als geheel te kunnen doen. Met name aan de landelijke Kerk-en-Israël-commissies wil men meer support geven; de Protestantse Raad komt daar namelijk al jaren niet aan toe en krijgt daartoe ook geen opdracht. In zijn inleiding had ds Bart Gijsbertsen daar aan het begin van de dag al iets over gezegd.

Ook wil het Appèl waar nodig meer actie voeren. En men begon direct een handtekeningenactie richting Moderamen van de Synode waarin wordt gevraagd om meer concreet en geloofwaardig invulling te geven aan de theologische agenda van de 'onopgeefbare verbondenheid'. Die oproep hebben enkele Kerk-en-Israël-commissies ook meermalen geprobeerd te doen via de koninklijke (kerkelijke) weg door de classicale vergaderingen hierover te benaderen, maar het Moderamen van de PKN stuurde laatst bij voorbaat een brief naar de Classes om die brieven toch vooral niet te honoreren. Daarnaast roepen we in de actie op om op termijn het contract met Sabeel op te zeggen en de Palestijnse christenen langs andere kanalen te steunen. Verwacht wordt dat aan het grondvlak veel gemeenteleden de actie met hun handtekening zullen ondersteunen (kan ook via de website).

Het middagprogramma was geheel gereserveerd voor de bestudering van de teksten die voor Israël-zondag 2 oktober op het leesrooster staan. Daarbij werd ook ademloos geluisterd naar rabbijn Tzvi Marx die de achterliggende Jesaja-tekst uitlegde.

Inleiding ds. Gijsbertsen op de studiedag 19 september 2011 te Nijkerk

Wij hebben iets uit te leggen aan onze achterban.

Het Appèl Kerk en Israël bestaat bijna 10 jaar. Indertijd begonnen doordat alle leden van de Sectie - we zouden tegenwoordig zeggen van de Protestantse Raad - voor de verhouding van Kerk en Israël uit protest aftraden. Dat was toen een laatste en dramatische stap. Hoewel door de Kerk aangesteld op grond van hun kwaliteiten, bleek die dagen in de praktijk dat geen enkel advies of besluit van de Raad serieus werd genomen. Integendeel: de Raad werd monddood gemaakt, terwijl om haar heen het hele Kerk-en-Israël-kader werd afgebroken - van de kerkelijk medewerkers die een voorttrekkersrol hadden in de nog jonge Israël-theologie (om dat maar even zo te noemen) tot en met het ondersteunend secretariaat dat intensief contact had met alle Kerk-en-Israël-organen in het land. De kernleden van die Protestantse Raad tien jaar geleden dragen nog altijd het Appèl. De Protestantse Raad die na onze tijd is gevormd trekt uitstekende mensen aan maar wordt geconfronteerd met dezelfde frustraties en is daardoor een duiventil geworden.

Als zelfstandig platform Appèl hadden wij onze handen vrij en hebben we in de afgelopen jaren vele studiedagen mogen organiseren. Met studiedagen in de Rode Hoed en studiedagen in kerken hebben we het gesprek en de discussies over de verhouding van Israël en de volkeren en Israël en Kerk open gevoed en gevoerd. We kozen daarbij vrijwel altijd voor stem en tegenstem; het voeren van een brede en open theologische discussie was voor ons het belangrijkste. Wie hebben we daarbij allemaal niet langs zien komen om als sprekers met elkaar en met de zaal in discussie te gaan? Bram van de Beek en Geert Cohen Stuart, Erik Ottenheim en Henri Veldhuis, Hans Jansen, Mohamed Ajouaou en Ayaan Hirsi Ali, Jan van der Graaf en Rinse Reeling Brouwer... zij allen kruisten de degen. Maar ook waren er dagen over Elie Wiesel met Tzvi Marx, Victor Kal en Bettine Siersema, bogen we ons over de theologie van Luther met Manuela Kalsky en René Süß, spraken we met Sjik van der Zee en Pieter van der Horst over de uitleg van het NT, was er discussie over de zg zaak Mos, en waren we april vorig jaar nog in een volle kerk te Soest bijeen over het Kairosdocument, gevolgd door een heel openhartige en onthullende

correspondentie met father Jamal Khader, één van de ondertekenaars daarvan.¹ En we waren al weer bezig met het organiseren van een nieuwe studiedag toen we pas op de plaats maakten.

Want het klimaat is in de afgelopen jaren voor wie echt iets wil doen met Kerk-en-Israël-theologie alleen maar killer geworden. Dat merken we aan universiteiten, dat merken we in de kerken... Dat merken we als we het land ingaan om lezingen te houden bij de Kerk-en-Israël-commissies die het nog volhouden; goed overigens velen van u hier weer te zien! Waar in de jaren '80 en '90 een stroom van boeken verscheen van de hand van Zuidema, Vreekamp, Huijser, Schoon, Tomson, noem maar op, of gereageerd werd op de theologie van Friedrich-Wilhelm Marquardt en Paul van Buren, wordt deze theologische bezinning nu opzij geschoven of – dat vooral – lamgelegd door de politieke agenda. In een besloten tweedaagse conferentie op Menorode, belegd door het Moderamen van de PKN in november 2009, was één van de conclusies dat ook energie en geld zou moeten gaan naar de theologische toerusting in de kerk. Die conclusie werd overgenomen, maar er is niets mee gedaan.

Als Appèl hebben we altijd onderschreven dat het om gerechtigheid gaat, tsedaka, ook in en om de staat Israël. We hebben dus geen probleem met allerlei diaconale projecten die proberen armen en verdrukten - ook onder de Palestijnen - te helpen, noch met de roep om gerechtigheid. Integendeel! Maar wat we tot de dag van vandaag niet begrijpen is waarom dat de theologische agenda zou moeten frustreren en waarom dat de doordenking van de hele christelijke theologie en christelijke exegese op haar Toratisch gehalte zou moeten blokkeren.

En we waren zoals gezegd dan ook al weer bezig een studiedag te organiseren om de betekenis van de theologie van Paul van Buren voor de belijdenis van de kerk te doordenken, toen we bedachten: we lopen te ver voor de muziek uit. Wij willen nog steeds vernieuwen, maar het hele theologische proces betreffende de zg Israëltheologie stagneert. En er groeit inmiddels een hele generatie op die niet eens weet wat we bedoelen, ook onder de predikanten. En daarnaast: we zijn met veel te weinig mensen om dit vol te houden, laat staan om daadwerkelijk iets te betekenen voor alle Kerk-en-Israël-organen in den lande. We besloten dat we in zekere zin opnieuw moesten beginnen. En we besloten ons daarvoor ook bestuurlijk te verbreden om meer te kunnen doen. Daarbij wilden we samenwerking zoeken met ieder die nog energie heeft op de belijdenis dat Israël Gods eerstgeborene is onder de volken. We hebben de tijd niet meer om onderling de verschillen breed uit te meten – ook al blijft het gesprek daarover belangrijk –, het is tijd om de handen ineen te slaan.

Vanaf dat moment is het snel gegaan. Eerst kwamen we in contact met Meindert Leerling en Kees de Vreugd die nav hun zorg over de koers van de PKN een platform aan het vormen waren. Binnen de kortste keren waren zij bereid deel uit te maken van het bestuur Appèl Kerk en Israël – we hebben nog even gedacht aan een heel nieuwe voortzetting onder een nieuwe naam, maar dat vonden ook de nieuwe bestuursleden niet nodig. Volgens mij zijn ze gastvrij en naadloos in onze bestuurscultuur opgenomen; maar dat moet u hen zelf vragen. Inmiddels schoof ook Piet van Midden aan, een oude bekende uit onze tijd in de Raad; en wie weet wie nog meer zullen aanschuiven.

Toen we bezig waren met deze studiedag en het kerkgebouw al vastgelegd hadden kwamen we in contact met het zogenaamde Israël-beraad. Door een misverstand meenden zij hetzelfde gebouw op dezelfde tijd gereserveerd meenden te hebben. Onze agenda was al wel klaar maar gelet op onze nieuwe filosofie – geen versnippering meer maar bundeling van krachten – is uiteindelijk besloten deze dag gezamenlijk met het Beraad te houden, al was dat organisatorisch even ingewikkeld. Onze achterban ontving dus nog een gewijzigde agenda. We heten dit Beraad hartelijk welkom op deze studiedag. Mogelijk verschillen we van elkaar qua geloofsbeleving en schriftuitleg of bewegen we ons in verschillende taalvelden – dat zal dan vandaag misschien blijken – maar we delen een gezamenlijke zorg.

Aan dit Israël-beraad geef ik nu eerst ruimte om hun agenda uit te leggen en uit te voeren. Daarvoor geef ik zo meteen het woord aan Henk Poot. Later op de dag zal Meindert Leerling vertellen met welke actievoering we als Appèl willen starten. Daar hoort oa bij dat we ook sympathisanten voor het Appèl willen werven en we zijn blij dat in korte tijd al zo'n 200 mensen zich als zodanig hebben laten registreren; u kunt zich ook registreren door het kaartje in uw map in te vullen en in te leveren bij de boekentafel.

Een sterkere profilering draagt het risico met zich dat het ook bijdraagt aan polarisering en polemisering. Toch is het niet onze bedoeling onze koers te verleggen. Op komende studiedagen hopen we als altijd ruimte te geven aan stem en tegenstem, ruimte voor theologische discussie, ook met hen die geen spe-cifieke plek zien voor Israël in – wat zij noemen – een 'universele theologie'.

Belangrijk voor ons is in de loop van de dag ook contact te leggen met mensen uit commissies Kerk-en-Israël in den lande om te kijken wat we voor hen kunnen doen nu we ons bestuurlijk breder maken. Spreek ons aan en mail ons alstublieft; door onze met het oog op het Israël-beraad gewijzigde en wat ingekorte agenda is daar namelijk helaas minder tijd voor dan aanvankelijk gepland was.

---

¹ Het werd een open gedachtenwisseling, maar we werden het niet eens over de verhouding Israël en 'gentiles': I am not a gentile, I belong tot the people of God'. Op zich refereert Father Jamal Khadar daarmee overigens aan een oud en vertrouwd standpunt in de Kerk. Als de Kerk de plaats van Israël inneemt, heet iedereen daarbuiten 'heiden'.

Last but not least: het Appèl Kerk en Israël zou zichzelf niet zijn als we ook vandaag niet zouden 'leren'. Want de zogenoemde Israël-theologie moet doorgaan als de geweldige bron van inspiratie die deze voor ons was en zal blijven. Dus hopen we dat u allemaal mee zult stoeien over de teksten die voor de Israëlzondag op het rooster staan; in de woorden van de Heilige Schrift spelen en die woorden spellen, daar gaat het toch om.

Sympathisanten

Er is en er wordt nog steeds actie gevoerd om het aantal sympathisanten van ons Platform uit te breiden. Het gaat om zowel voorgangers als gemeenteleden die instemmen met de aan het begin van deze brief opgeschreven doelstelling. In de laatste maanden zijn veel voorgangers en gemeenteleden benaderd zich als sympathisant aan te sluiten met als resultaat dat het aantal sympathisanten van zo'n 20 is opgelopen naar zo'n 400 op het moment dat deze brief werd samengesteld. En de werving gaat door, zodat in voorkomende gevallen onze stem wordt gedragen door een grote schare sympathisanten.

Manifest

Zoals elders in deze brief al is gemeld, wordt er vanuit het Platform actie ondernomen om een Manifest aan het moderamen van de synode aan te bieden waarin nadrukkelijk wordt verzocht het beleid ten aanzien van Israël bij te stellen.

Hier volgt de tekst van het Manifest.

Als leden van de Protestantse Kerk in Nederland (PKN) verklaren wij het volgende.

In de kerkorde van de PKN is bepaald, dat de kerk geroepen is tot haar onopgeefbare verbondenheid met het volk Israël: artikel 1, punt 7 van de kerkorde.

Deze bijzondere verbondenheid komt enerzijds voort uit het feit dat Israël het uitverkoren volk van God is en blijft (Genesis 17:7) en anderzijds uit het gegeven dat wij door Jezus en Zijn Thora schatplichtig zijn aan Israël. Zonder Israël heeft de kerk geen basis en geen richting. Op grond van dit gegeven voelt de kerk zich, na eeuwen van anti-Joodse theologie, dan ook geroepen tot herbezinning op de plaats van Israël in de christelijke theologie en tot actieve bestrijding van alle vormen van antisemitisme (Ordinantie 1, artikel 2, punt 1t/m 3).

Om bovengenoemde reden betreft het dus een exclusieve relatie, niet vergelijkbaar met de betrokkenheid op welk ander volk ook. (Psalm 147:20)

Dit laat onverlet, dat de PKN zich ook het lot van andere volken moet aantrekken. Of dat nu Palestijnen zijn dan wel Congolezen, Soedanezen of welk ander volk ook. Maar die relaties zijn van een andere aard dan de verbondenheid met het Joodse volk.

De wijze waarop de synode van de PKN in onze dagen inhoud geeft aan die 'onopgeefbare verbondenheid met het Joodse volk' laat naar onze wijze van zien veel te wensen over. Er komt steeds meer accent te liggen op het conflict en op het slachtofferschap van de Palestijnen waarvoor alleen Israël verantwoordelijk zou zijn. Dat komt onder andere duidelijk tot uitdrukking in de wijze waarop Kerk in Actie als het diaconaat van de PKN Palestijnse projecten steunt en zo goed als niets doet om de grote noden in Israël te lenigen.

Via Kerk in Actie onderhoudt de PKN een morele en financiële relatie met Sabeel Jeruzalem. Het gaat om ruim 100.000 Euro kerkgeld per jaar. Sabeel is de organisatie van Palestijnse christenen die de bevrijdingstheologie aanhangt. Daarmee wordt ontkend dat Israël nog altijd het uitverkoren volk van God is. Naar de mening van deze Palestijnse christenen is Jezus met een 'nieuwe leer' gekomen. Daarmee zijn de specifieke Bijbelse beloften aan Israël (verkiezing, land) vervallen, 'versteende letter' geworden en sindsdien universeel geldig. Israël als notie en niet meer als natie.

Om te voorkomen dat genoemd artikel in de kerkorde een 'dode letter' wordt, roepen wij de synode van de PKN op concreter en geloofwaardiger dan nu het geval is, inhoud te geven aan de roeping tot onopgeefbare verbondenheid met het Joodse volk door:

- a. het bureau van Kerk in Actie opdracht te geven met ingang van 1 januari 2012 één of meer projecten in Israël te steunen. Te denken valt aan financiering van een van de vele gaarkeuken of steun aan slachtoffers van terreur en jarenlange raketbeschietingen;
- b. de (hulp)relatie met Sabeel Jeruzalem met ingang van 1 januari 2013 te beëindigen.

Platform Appèl Kerk en Israël